

คุณสมบัติและหลักเกณฑ์องค์กรต้นแบบด้านสิทธิมนุษยชน ประเภทภาครัฐ

คุณสมบัติองค์กรผู้สมัคร

1.1 เป็นนิติบุคคลหรือไม่ก็ได้ โดยแบ่งเป็น

1.1.1 หน่วยงานภาครัฐในกำกับของฝ่ายบริหารที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล อาทิ

- (1) ราชการส่วนกลาง
- (2) มหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน
- (3) ราชการส่วนภูมิภาค
- (4) ราชการส่วนท้องถิ่น
- (5) หน่วยงานรูปแบบใหม่ แบ่งเป็น
  - หน่วยธุรการขององค์การของรัฐที่เป็นอิสระ
  - กองทุนที่เป็นนิติบุคคล
  - หน่วยบริการที่เป็นรูปแบบพิเศษ

1.1.2 หน่วยงานที่ใช้อำนาจของรัฐหรือกลไกของรัฐในการจัดทำบริการสาธารณะ แบ่งเป็น

- สภาวิชาชีพ
- สถาบันภายใต้มูลนิธิ ซึ่งเป็นกลไกของส่วนราชการ
- นิติบุคคลเฉพาะกิจ (Special Purpose Vehicle – SPV)

1.2 ในการสมัครองค์กรต้องนำเสนอข้อมูลครอบคลุมครบทุกส่วนงาน

1.3 หากคะแนนถึงเกณฑ์การตรวจประเมินขั้นที่ 3 (Site Visit Review) องค์กรผู้รับการประเมินต้องสามารถเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร เอกสาร และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ตรวจประเมินรางวัลองค์กรต้นแบบด้านสิทธิมนุษยชน ประเภทภาครัฐ สามารถตรวจประเมินองค์กรที่ดำเนินการให้ ในบริบทที่เกี่ยวข้องกับองค์กรผู้สมัครด้วย

1.4 หากได้รับคัดเลือกเป็นองค์กรต้นแบบสิทธิมนุษยชน ประเภทภาครัฐ จะต้องมีความพร้อมที่จะถ่ายทอด ขยายผล และต่อยอดความเป็นองค์กรต้นแบบด้านสิทธิมนุษยชนแก่องค์กรอื่น ๆ ต่อไป

หลักเกณฑ์การประเมินผลองค์กรต้นแบบด้านสิทธิมนุษยชน ประเภทภาครัฐ

คณะกรรมการติดตาม พิจารณา และคัดเลือกองค์กรต้นแบบด้านสิทธิมนุษยชน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้จัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการขับเคลื่อนองค์กรต้นแบบด้านสิทธิมนุษยชนของหน่วยงานภาครัฐขึ้น โดยนำหลักการตัวชี้วัดสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ และแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 และ/หรือแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน มาเป็นกรอบในการพิจารณาจัดทำหลักเกณฑ์อันประกอบไปด้วย

ระดับที่ ① เป็นมาตรฐานขั้นต่ำ องค์กรต้องปฏิบัติ โดยประเมินตนเอง แบ่งเป็น 3 มิติ ดังนี้

(1) มิติตัวชี้วัดด้านโครงสร้าง (Structural Indicator) : แสดงถึงความตั้งใจหรือเจตจำนงในการเคารพสิทธิมนุษยชน และต้องการยกระดับสิทธิมนุษยชนให้ดียิ่งขึ้น โดยการยอมรับมาตรฐานระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนมาใช้ ซึ่งมีตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่

	รายละเอียด	คะแนน	หลักฐาน
1	การประกาศหรือแถลงนโยบายที่เคารพสิทธิมนุษยชน	15	
	☐ ผู้บริหารมีการประกาศ/แถลงนโยบายที่เคารพสิทธิมนุษยชนให้บุคลากรภายในทราบ		
	☐ จำนวนสมาชิกองค์กรทั้งฝ่ายบริหารและสมาชิกในองค์กรทุกระดับอย่างน้อย 20 % มีการประกาศข้อตกลงร่วมกันเป็นทางการหรือเป็นลายลักษณ์อักษร ในการเคารพสิทธิมนุษยชน		
	☐ ผู้บริหารมีการประกาศ/แถลงนโยบายที่เคารพสิทธิมนุษยชนให้แก่บุคลากรภายในและสื่อสารต่อสาธารณชนทราบผ่านช่องทางต่าง ๆ		
2	การกำหนดผู้รับผิดชอบเฉพาะในการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน	15	
	☐ มีการกำหนดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการกำกับ ขับเคลื่อน และติดตามการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน		
	☐ มีโครงสร้างหน่วยงานภายในรับผิดชอบโดยตรงในการกำกับ ขับเคลื่อน และติดตามการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน		

(2) มิติตัวชี้วัดด้านกระบวนการ (Process Indicator) เป็นตัวชี้วัดเกี่ยวกับเครื่องมือหรือวิธีการที่จะทำการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนให้เป็นไปตามเป้าหมาย หรือให้เกิดผลตามนโยบายหรือแผนงานที่กำหนดไว้ ซึ่งมีตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่

	รายละเอียด	คะแนน	หมายเหตุ
3	การนำขับเคลื่อนแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และ/หรือแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ไปสู่การปฏิบัติ	20	
	☐ มีโครงการ กิจกรรม เชื่อมโยง รองรับการขับเคลื่อนแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และ/หรือแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน		

รายละเอียด		คะแนน	หมายเหตุ
	☐ มีแผนปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชน เชื่อมโยงรองรับแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และ/หรือแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน		
4	การสร้างการรับรู้ การตระหนักรู้ด้านสิทธิมนุษยชนให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน	10	
	☐ มีการจัดทำและเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานขององค์กร		
	☐ มีการส่งเจ้าหน้าที่ไปอบรม/สัมมนาด้านสิทธิมนุษยชนกับหน่วยงานภายนอก		
	☐ มีการสอดแทรก ประยุกต์ ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนในการอบรมของหน่วยงาน หรือมีการจัดฝึกอบรมในการให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นการเฉพาะ		
5	การสร้างกลไก เครื่องมือ หรือช่องทางอำนวยความสะดวกเพื่อให้ประชาชน/ผู้รับบริการรับรู้สิทธิและเข้าถึงบริการของหน่วยงาน	15	
	☐ มีกลไก เครื่องมือ หรือช่องทางอำนวยความสะดวกให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการบริการขององค์กร		
	☐ มีกลไก มาตรการ หรือช่องทางเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ กลุ่มเปราะบาง เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือผู้ด้อยโอกาส ฯลฯ สามารถเข้าถึงบริการขององค์กรโดยสะดวก		

(3) **มิติตัวชี้วัดด้านผลลัพธ์ (Outcome Indicator)** เป็นการประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานหรือความพยายามที่จะดำเนินการตามโครงการหรือมาตรการต่างๆ เพื่อให้สิทธิด้านต่าง ๆ เกิดผลขึ้นจริง ทั้งในแง่ของสิทธิมนุษยชนในแต่ละด้านหรือกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่

รายละเอียด		คะแนน	หลักฐาน
6	มีการจัดทำโครงการ หรือกิจกรรม โดยใช้สิทธิมนุษยชนเป็นฐาน (Human Rights based Approach)	10	
	☐ โครงการ หรือกิจกรรม มีการวิเคราะห์สอดคล้อง เชื่อมโยงกับหลักการสิทธิมนุษยชน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของโครงการทั้งหมด		
	☐ สามารถประยุกต์ใช้แนวทางฐานสิทธิมนุษยชน (Human Rights - based Approach) มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน การออกแบบโครงการและการดำเนินนโยบายในองค์กร เกิดความตระหนักและสามารถปรับใช้องค์ความรู้ในการเคารพสิทธิมนุษยชนในบทบาทหน้าที่ตนเองและองค์กรได้ และสอดคล้องกับแผนรายด้าน หรือแผนรายกลุ่มภายใต้ (ร่าง) แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 และ/หรือแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน		

รายละเอียด		คะแนน	หลักฐาน
7	มีการประเมินผลโครงการ กิจกรรม ตามข้อ 6	10	
	☐ มีการติดตามประเมินผล โครงการ ตามข้อ 6		
	☐ มีการนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงโครงการ กิจกรรมตามข้อ 6		
8	มีกลไก ช่องทาง หรือเครื่องมือในการเฝ้าระวังการละเมิดสิทธิมนุษยชน	5	
	☐ มีกลไก ช่องทาง หรือเครื่องมือในการเฝ้าระวังการละเมิดสิทธิมนุษยชน		
	☐ มีการกำหนดกระบวนการทำงาน ผู้รับผิดชอบ กรณีการชุมนุม ประท้วง ฯลฯ		
	☐ มีการดูแลการจัดการผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานของหน่วยงานอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ		
คะแนนเต็ม		100	

ระดับที่ ② มาตรฐานชั้นกลาง การเป็นองค์กรต้นแบบด้านสิทธิมนุษยชนมีตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผล 1 ตัว ได้แก่

ตัวชี้วัด	รายละเอียด	เกณฑ์	คะแนน	
1	มีการเสนอโครงการเด่น/นวัตกรรม ¹ ด้านสิทธิมนุษยชน/โครงการตัวอย่างที่มีการนำข้อเสนอแนะภายใต้ (ร่าง) แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 และ/หรือแผนปฏิบัติการระดับชาติ ว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนไปปฏิบัติ	☐ กระบวนการจัดการ (ที่มาและแนวคิด ในการแก้ไขปัญหา กระบวนการจัดทำ การใช้ทรัพยากร)	30	
		☐ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	20	
		☐ การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงต่อการ พัฒนางาน	20	
		☐ เพิ่มคุณค่าให้กับผู้ปฏิบัติงานหรือ ผู้รับบริการ	20	
		☐ มีการประเมินโดยผู้มีส่วนได้/เสีย	๑๐	
รวม		100		

¹ นวัตกรรม คือ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดริเริ่ม สร้างหรือดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น ตอบสนองวัตถุประสงค์มากขึ้น

เกณฑ์การให้คะแนนโครงการเด่น/นวัตกรรมด้านสิทธิมนุษยชน

หลักเกณฑ์	เกณฑ์คะแนน		
	พอใช้	ดี	ดีมาก
1. กระบวนการจัดการ (30 คะแนน)	4 คะแนน	7 คะแนน	10 คะแนน
1.1 ความเป็นมา และสภาพปัญหา	ระบุสภาพปัญหาความต้องการหรือเหตุผลความจำเป็นของสิ่งที่จะพัฒนาได้ชัดเจน	ระบุสภาพปัญหาความต้องการหรือเหตุผลความจำเป็นของสิ่งที่จะพัฒนาได้ชัดเจนและมีการจัดลำดับความสำคัญ	ระบุสภาพปัญหาความต้องการหรือเหตุผลความจำเป็นของสิ่งที่จะพัฒนาได้ชัดเจนและมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและมีหลักฐานอ้างอิง เชื่อมโยง (ร่าง) แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 และ/หรือ แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน
1.2 แนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนา	เสนอแนวทางแก้ปัญหาหรือการพัฒนาโดยใช้หลักการในการออกแบบผลงานที่สัมพันธ์กับปัญหาหรือสิ่งที่จะพัฒนา	เสนอแนวทางแก้ปัญหาหรือการพัฒนา โดยใช้หลักการในการออกแบบผลงานที่สัมพันธ์กับปัญหาหรือสิ่งที่จะพัฒนา และสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน	เสนอแนวทางแก้ปัญหาหรือการพัฒนา โดยใช้หลักการในการออกแบบผลงานที่สัมพันธ์กับปัญหาหรือสิ่งที่จะพัฒนา และสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและหน่วยงานเชื่อมโยง (ร่าง) แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 และ/หรือ แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

หลักเกณฑ์	เกณฑ์คะแนน		
	พอใช้	ดี	ดีมาก
1.3 การใช้ทรัพยากร	ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบท ของหน่วยงาน	ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม คุ่มค่า สอดคล้องกับบริบทของหน่วยงาน	ประยุกต์ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม คุ่มค่า สอดคล้องกับบริบทหน่วยงานเชื่อมโยง (ร่าง) แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 และ/หรือ แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน
2. ความคิดริเริ่มสร้าง สรรค์ (20 คะแนน)	10 คะแนน มีอยู่แล้วแต่นำมาปรับปรุงพัฒนาใหม่สามารถนำไปแก้ไข ปัญหาในงานได้	15 คะแนน ไม่เคยมีปรากฏ ในหน่วยงานมาก่อน	คะแนน 20 ไม่เคยมีใครพัฒนา มาก่อน
3.การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ต่อการพัฒนา งาน (20 คะแนน)	10 คะแนน กระบวนการพัฒนา ผลงานนวัตกรรม ก่อให้เกิดประสบการณ์ การเรียนรู้ร่วมกัน เฉพาะบุคคล	15 คะแนน กระบวนการพัฒนา ผลงานนวัตกรรม ก่อให้เกิดประสบการณ์ การเรียนรู้ร่วมกัน เฉพาะกลุ่ม	20 คะแนน กระบวนการพัฒนา ผลงาน นวัตกรรม ก่อให้เกิดประสบการณ์ การเรียนรู้ร่วมกันทั้ง องค์กรเชื่อมโยง (ร่าง) แผน สิทธิ มนุ ษย ชน แห่งชาติ ฉบับที่ 4 และ/หรือ แผนปฏิบัติการ ระดับชาติว่าด้วยธุรกิจ กับสิทธิมนุษยชน
4. เพิ่มคุณค่าให้กับ ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้รับบริการ (20 คะแนน)	10 คะแนน เพิ่มคุณค่าให้กับ ผู้ปฏิบัติงาน	15 คะแนน เพิ่มคุณค่าให้กับ ผู้รับบริการหรือผู้มีส่วน	20 คะแนน เพิ่มคุณค่าให้กับ ผู้ปฏิบัติงานและ

หลักเกณฑ์	เกณฑ์คะแนน		
	พอใช้	ดี	ดีมาก
		ได้ส่วนเสีย	ผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เชื่อมโยง (ร่าง) แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 และ/หรือแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน
5. มีการประเมินโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (10 คะแนน)	0 คะแนน ไม่มีการประเมินผลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	5 คะแนน มีการประเมินโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	10 คะแนน มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนางานเชื่อมโยง (ร่าง) แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 และ/หรือแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

ระดับที่ ③ มาตรฐานขั้นสูง การลงพื้นที่เพื่อตรวจประเมินองค์กร (Site Visit Review)

ข้อความ	คะแนน	คะแนนที่ได้
1. การมีแผนปฏิบัติการและหรือคำประกาศเจตนารมณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของหน่วยงาน	20	
☐ สามารถแสดงและอธิบายขั้นตอน/กระบวนการเดิม ก่อนมีการแผนปฏิบัติการและหรือคำประกาศด้านสิทธิมนุษยชนของหน่วยงาน		
☐ สามารถแสดงแนวคิดที่มีความแตกต่างจากหน่วยงานอื่น ๆ โดยมีการนำหลักการด้านสิทธิมนุษยชนสากล และหรือนำ (ร่าง) แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4/แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนมาใช้		
2. การนำไปปฏิบัติ/โอกาสในการพัฒนา	50	
☐ สามารถแสดงและอธิบายขั้นตอน/กระบวนการภายหลังการมีแผนปฏิบัติการและหรือคำประกาศเจตนารมณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของหน่วยงาน		
☐ สามารถอธิบายกระบวนการติดตาม ประเมินผลเพื่อควบคุมคุณภาพหรือมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนของหน่วยงาน		
3. ความยั่งยืนของการมีแผนปฏิบัติการและหรือคำประกาศเจตนารมณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของหน่วยงาน	30	
☐ มีการดำเนินการ/มีแผนในการขยายผลไปยังหน่วยงานอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ ใด ๆ		
☐ มีการจัดทำสรุปบทเรียน (Lesson Learn) ว่าหน่วยงานได้เรียนรู้อะไรจากการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน โดยสามารถเชื่อมโยงกับข้อเสนอแนะของ (ร่าง) แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4/แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน		
คะแนนเต็ม	100	